

ни природно-заповідного фонду; проведення широкого міжнародного співробітництва у цій сфері.

Майже кожен із зазначених заходів забезпечення збереження відповідних територій має свої недоліки, суперечності чи недостатність в аспекті правового регулювання. Законодавство, яке регулює відносини у сфері встановлення та підтримання режиму охорони ООПТ, має відповідати цілям збереження територій. Норми різних галузей законодавства повинні бути узгоджені між собою і підпорядковані загальним концептуальним підходам до здійснення особливої охорони. Ці ж положення в рівній мірі відносяться і до норм земельного права. вимоги дотримання режиму території є домінуючими і повинні лежати в основі як земельно-правового регулювання, так і регулювання використання інших природних об'єктів у межах території (з цього слід виходити насамперед при визначенні режиму ділянок лісового фонду, водних об'єктів, ділянок надр, тобто об'єктів, міцно пов'язаних із землею). Тому, норми ЗК України та інші акти земельного законодавства, пов'язані з регулюванням використання земель ООПТ мають враховувати вимоги дотримання режиму природної території.

М. М. Кузьміна,

асистент кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, кандидат юри-
дичних наук

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Сьогодні в Україні чинною є Енергетична стратегія на період до 2030 року, прийнята у 2006 році. Міністерство енергетики та вугільної промисловості оприлюднило проект оновленої Енергетичної стратегії України на період до 2030 року. Документ містить надто маленькі показники перспективного розвитку відновлювальної енергетики. Так до 2020 року частка електроенергії із відновлювальних джерел у загальному обсязі виробництва повинна зрости до 1,7%, а до 2030 року – лише до 4,6%. Тобто, додатковий попит на електроенергію повинен покриватися за рахунок інтенсивного розвитку атомної енергетики та теплових електростанцій, які працюють на вугіллі, газі та іншому викопному паливі, вважають в міністерстві. Такі положення є неприйнятними, адже Україна, відповідно до своїх зобов'язань в Енергетичному співтоваристві, повинна до 2020 року збільшити частку електроенергії із відновлювальних джерел енер-

гії у загальному енергобалансі до 12%. Саме тому, підготовлений Міністерством енергетики та вугільної промисловості проект оновленої Енергетичної стратегії України на період до 2030 року вимагає значних поправок.

Перш за все, на теоретичному та законодавчому рівні є необхідність виділяти ринок альтернативних джерел енергії, що потребує окремого правового регулювання.

До складу чинного національного законодавства у сфері відновлювальної енергетики належать закони України «Про альтернативні джерела енергії», «Про альтернативні види палива», «Про електроенергетику», «Про енергозбереження», «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу».

Господарсько-правове забезпечення механізму господарювання в сфері альтернативної енергетики складається з таких елементів:

1) Суб'єкти альтернативної енергетики є державної та приватної форми власності, створені у таких організаційно-правових формах: державне підприємство, комунальне підприємство, товариство з обмеженою відповідальністю, акціонерне товариство, приватне підприємство, фізична особа-підприємець, виробничо-енергетичне об'єднання, зовнішньоекономічна асоціація.

2) Державними органами влади в сфері альтернативної енергетики є: Кабінет Міністрів України; Міністерство енергетики та вугільної промисловості України; Національна комісія, що здійснює регулювання в сфері енергетики України (НКРЕ); Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження; Державна інспекція з експлуатації електричних станцій і мереж.

3) Для регулювання альтернативної енергетики застосовуються спеціальні засоби правового регулювання: зелений тариф, податкові пільги, фінансові пільги щодо приєднання до електричних мереж тощо.

Таким чином, ринок енергії з альтернативних джерел є частиною електроенергетичного комплексу України та являє собою сферу діяльності суб'єктів господарювання незалежно від їх відомчої належності та форм власності, що займаються виробництвом, передачею, постачанням електричної енергії, генерованої з альтернативних джерел.

Виробництво електроенергії (генерація) не закінчується тільки технічним процесом виробництва з відповідними параметрами. Технічною умовою генерації електроенергії є її наступна передача для використання, а економічним – реалізація електроенергії. Електрична енергія, вироблена на об'єктах електроенергетики з альтернативних джерел енергії, може бути реалізована (ч.3 ст.15 ЗУ «Про електроенергетику»):

1) на оптовому ринку електричної енергії України або за договорами з енергопостачальниками. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2009 р. «Про особливості приєднання до електричних мереж об'єктів

електроенергетики, що виробляють електричну енергію з використанням альтернативних джерел», оптовий ринок електричної енергії України та енергопостачальники зобов'язані купувати у суб'єктів господарювання, яким встановлено "зелений" тариф, всю електричну енергію, вироблену на об'єктах електроенергетики з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – вироблену лише мікро-, міні- та малими гідроелектростанціями), за "зеленим" тарифом незалежно від величини встановленої потужності чи обсягів її відпуску.

2) за договорами зі споживачами. В Україні функціонує «модель єдиного покупця» щодо оптового ринку електроенергії, яка передбачає, що одна спеціально створена компанія (ДП «Енергоринок») закуповує всю вироблену в країні електричну енергію та одночасно є єдиним оптовим продавцем такої енергії розподільчим компаніям, «Обленерго» та великим споживачам. Положення щодо продажу енергії за договорами зі споживачами є дуже важливим тому, що створює особливий режим для ринку альтернативних джерел, запроваджує лібералізовану модель єдиного покупця, наступним етапом якої є перехід до моделі двосторонніх договорів з балансуєчим ринком. Наступною тенденцією розвитку енергетичних ринків є утворення бірж електричної енергії. Двосторонні договори укладаються між сторонами у процесі безпосередніх прямих переговорів, а електроенергетичні біржі є інструментом, за допомогою якого стандартизовані договори на виробництво та постачання електричної енергії можуть продаватися просто, швидко та безпосередньо перед самим моментом поставки. Біржі електричної енергії зараз функціонують практично в усіх країнах ЄС.

Таким чином, альтернативна енергетика визначена в Енергетичній стратегії як частина енергетичного комплексу, але для її повноцінного розвитку необхідна зважена політика Уряду, що закладається у стратегіях та програмах розвитку. Необхідним є на теоретичному та законодавчому рівні виділяти ринок альтернативних джерел енергії, що потребує окремого правового регулювання. Звісно ринок альтернативних джерел може існувати відокремлено від оптового ринку електричної енергії, для задоволення локальних потреб, але для забезпечення енергетичної безпеки держави в майбутньому необхідним є його впровадження в енергетичний комплекс країни. Впровадження має відбуватися на технічному, економічному та правовому рівнях. Для цього обов'язковим є розроблення Національної стратегії розвитку альтернативної енергетики. Відповідний документ має співвідноситись зі стратегією інноваційного розвитку, наприклад, щодо оновлення мереж постачання електричної енергії, впровадження в Україні «розумних мереж» без яких неможливою є повноцінна синхронізація об'єктів традиційної та (поки що) альтернативної енергії.